



Γιώργος Θεοτοκάς

Ἡ συνάντηση

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΘΕΟΤΟΚΑ*

Ἡ προτροπή

Ἕνα απόγεμα, εἶχα ξεχαστεῖ πολλή ὥρα, καθισμέ-
νος στὸ πεζούλι τοῦ πηγαδιοῦ, στὴ μέση τοῦ περιβολιοῦ,
ἀκούοντας τὴν ἀργὴ ψαλμωδία τοῦ ἑσπερινοῦ, πὺν ἐρχό-

τανε ἀπὸ τὸ παρεκκλήσι. Ἀναγνώριζα τὴ ζεστὴ φωνὴ τοῦ πατρὸς Σεργίου ποὺ εἶχε, τὴν ἡμέρα ἐκείνη, ἰδιαίτερη ἔξαρση. Ἐνα ρυάκι ἔτρεχε δίπλα μου καὶ χανότανε στὶς πρασινάδες. Τριγύρω μου ἤχοῦσαν τιτιδίσματα πουλιῶν. Αἰσθάνθηκα πολὺ ἀδύναμος μὲς στὴν κατάρρα τοῦ κόσμου...

Ἐκεῖ ἀπάνω, βγῆκε ἀπὸ τὸν οἶκο ὁ πατὴρ Θεοφάνης καὶ στάθηκε ἔμπρὸς στὴν πόρτα, μὲ κάποια μεγαλοπρέπεια, στραμμένος πρὸς τὸ μέρος μου. Τὸ ὕφος μου, ὡς φαίνεται, ἀνάδινε πολλὴ θλίψη. Σιγὰ - σιγὰ, σέρνοντας τὸ βῆμα, μὲ ζύγωσε καὶ κάθησε κοντά μου, στὸ πεζούλι..

—Εἶσαι στενοχωρημένος, γιέ μου, εἶπε.

—Ἐρχομαι ἀπὸ τὸν πόλεμο, ἀποκρίθηκα, καὶ ξαναπηγαίνω στὸν πόλεμο. Μπορεῖ νὰ μὴν ξαναδῶ τὸν τόπο μου καὶ τὸν ἄνθρωπό μου.

—Ὁ Θεὸς θὰ σὲ βοηθήσει, εἶπε αὐτός, ἂν τὸν πιστεύεις καὶ τὸν παρακαλεῖς. Τὸ κακὸ ποὺ ἔπεσε στὸν κόσμο εἶναι μεγάλο, ἀλλὰ πιὸ μέγας ὁ Κύριος.

—Ποιὸς φταίει; ρώτησα. Γιατί νὰ φτάσουμε ἐδῶ ποὺ φτάσαμε;

—Ὅλοι φταῖμε, ὅλοι εἴμαστε ἔνοχοι, κι ἐσύ κι ἐγὼ κι οἱ ἄλλοι. Ἐνοχοι γιὰ ὅλα. Νὰ μὴν τὸ βγάζουμε αὐτὸ ἀπὸ τὸ νοῦ μας, ποτέ. Μὰ ὁ Θεὸς δὲν θ' ἀφήσει τὸν κόσμο νὰ χαθεῖ.

—Ποῦ νὰ στηριχθοῦμε; ρώτησα.

—Ἐχουμε στήριγμα τὴν Ὁρθοδοξία. Αὐτὴ θὰ μᾶς σώσει, μὲ τὴν ἀγάπη καὶ τὴ λευτεριά, καί, μαζὶ μ' ἐμᾶς, δλόκληρη τὴν κτίση. Ἡ Ὁρθοδοξία δὲν χάνεται, ὅ,τι καὶ νὰ γίνεῖ. Πέφτουν οἱ Αὐτοκρατορίες, γκρεμίζονται πολιτισμοί, ἀλλάζει ὁλοένα ὁ κόσμος, μὰ ἡ Ὁρθοδοξία

μένει, γιατί είναι μέσα μας ζωντανή, όπως τήν πρώτη μέρα που μάς τήν ἔδωσε ὁ Χριστός, εἶναι ἡ ἴδια ἡ ζωή μας ἐν Χριστῷ. Κοίταξε μέσα σου καὶ θὰ τὴ δεῖς. Ρώτησε καὶ θὰ σοῦ μιλήσει, θὰ σὲ ὁδηγήσει στὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ, ὅποιοι κι ἂν εἶναι οἱ σκοποὶ σου.

Σωπάσαμε μερικὲς στιγμές, ἀκούοντας τὸ νερὸ καὶ τὰ πουλιά. Ἡ ἡρεμὴ, ἀκλόνητη βεβαιότητά του μοῦ ἔκανε καλὸ. Χωρὶς νὰ μπορῶ νὰ πῶ πῶς τὴ συμμεριζόμουν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, μοῦ ἔδινε, ὅσο, μιὰ ψυχικὴ τόνωση.

—Μόνος μου ἀποφάσισα νὰ γυρίσω στὸν πόλεμο, εἶπα. Κανεὶς δὲν μ' ἀνάγκασε παρὰ μονάχα μιὰ ὀρμὴ μέσα μου, πού δὲν μπορῶ νὰ τῆς ἀντισταθῶ. Μὰ ἔτσι μοῦ ἦρθε σήμερα καὶ ἀναρωτιοῦμαι ἂν αὐτὸ πού κάνω εἶναι τὸ σωστό. Δὲν ξέρω, πάτερ μου, ἂν ἡ ὀρμὴ πού μὲ σέρνει εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία.

—Ὁ Θεὸς σὲ λυπήθηκε, ἀποκρίθηκε αὐτός. Σήμερα ὁ σ τ ἄ ρ ε τ ς ἄνοιξε τὰ μάτια καὶ μάς μίλησε. Πήγαγε νὰ τοῦ ἐξομολογηθεῖς. Θὰ πάρεις δύναμη.

Νὰ ἐξομολογηθῶ; Δὲν τὸ εἶχα σκεφτεῖ, ἀλλὰ, κατὰ τὰ φαινόμενα, τὸ περίγυρο μ' εἶχε κιόλας ἐπηρεάσει καὶ βρῆκα τὴν πρόταση φυσικὴ. Δίχως νὰ περιμένει τὴ συγκατάθεσή μου, ὁ πατὴρ Θεοφάνης σηκώθηκε.

—Ἐλα, εἶπε.

Ἡ ἐξομολόγηση

Τὸν ἀκολούθησα. Τὸ βράδι εἶχε ἀρχίσει νὰ πέφτει καὶ τὸ σπίτι νὰ σκοτεινιάζει. Μπῆκα, γιὰ πρώτη φορὰ, στὸ δωμάτιο τοῦ γέροντα Τύχωνα, πού εἶταν σχεδὸν γυμνό, σὰν τὸ δικό μου. Δίπλα στὸ κρεβάτι, ὑπῆρχε ἕνα μικρὸ τραπέζι μὲ εἰκονίσματα, ἀκουμπισμένα στὸν τοῖχο, καὶ μ' ἕνα καντήλι ἀγαμμένο, καθὼς καὶ μὲ μερικὰ πα-

λαϊά καὶ φθαρμένα ἐκκλησιαστικά βιβλία, ἑλληνικά καὶ ρωσικά. Ἀπὸ τ' ἀνοιχτὸ παράθυρο, καθὼς καὶ τούτῃ τὴν ὥρα πού γράφω, ἐρχόντανε ἀπαλὰ τὰ ἀρώματα τῆς ἀνοιξῆς.

Ὁ σ τ ᾱ ρ ε τ ς εἶταν ξαπλωμένος, μὲ τὰ μάτια ἀνοιχτά, στυλωμένα στὸ κενό, μὲ ἀριχὰ μαλλιά καὶ γένια. Ἡ ἐξάντλησή του εἶταν μεγάλη. Ἡ μορφή του ἔδινε μιὰν ἐντύπωση σὰν νὰ εἶταν ἀχρωμη καὶ διάφανη, σὰν νὰ κόντευε νὰ ἐξαϋλωθεῖ. Δὲν καταλάβαινες πὼς ἀνάσαινε, δὲν εἶχε παρὰ ἐλάχιστη ζωὴ, σὰν νὰ τὸν ἔδενε ἀκόμα μὲ τοῦτον τὸν κόσμον ἓνα ἀόρατο νῆμα, ἕτοιμο νὰ κοπεῖ ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ. Ὁ πατὴρ Θεοφάνης ἔσκυψε καὶ τοῦ μίλησε ψιθυριστά, στὴ γλώσσα τους. Αὐτὸς κάτι ἀποκρίθηκε καὶ μοῦ ἔγνεψε νὰ καθήσω δίπλα του, σὲ μιὰ καρέκλα.

—Μίλησέ του λεύτερα, εἶπε ὁ Θεοφάνης. Ξέρει ἑλληνικά. Μὴν περιμένεις νὰ σοῦ πεῖ πολλὰ λόγια, δὲν ἔχει τὴ δύναμη. Ἀπὸ τὰ λίγα πού θὰ πεῖ, ἐσύ θὰ καταλάβεις.

Ἐφυγε κι ἔκλεισε τὴν πόρτα. Πόσην ὥρα πέρασα μόνος, ἐκεῖ μέσα, μὲ τὸν ἐτοιμοθάνατο γέροντα, δὲν μπορῶ νὰ ὑπολογίσω. Ἴσως πολὺ, ἴσως λίγα, μὰ αὐτὸ τὸ διάστημα χρόνου εἶταν τόσο πυκνὸ, τόσο ἔντονο, πού ζυγίζει σήμερα στὴ μνήμη μου περισσότερο ἀπὸ ὀλόκληρες δεκαετίες. Στὴν ἀρχή, ἔμεινα καὶ τὸν κοίταζα βουδός, ἀπορροφημένος ἀπὸ τὴν ἀπροσδιόριστη γοητεία πού ἀσκοῦσε ἀπάνω μου. Ἐνιωθα τώρα, στὴ μορφή του, κάτι πού δὲν εὔτανε μονάχα ἀνθρώπινο, μὰ καὶ ἀγγελικό, σὰν νὰ βρισκότανε κιόλας ἡ ψυχὴ του ἀνάμεσα στὸ ἐ ν θ ᾱ δ ε καὶ τὸ ἐ π ῆ κ ε ι ν α. Κουνοῦσε ὀλοένα τὰ χεῖλια του σιωπηλά, σὰν νὰ ἔλεγε κάτι ἀπὸ μέσα του ἐπίμονα, πάντα τὸ ἴδιο. Μιὰ - δυὸ φορές, πού δγῆκε ἀπὸ τὸ στόμα του ἓνας

ψίθυρος, τὸν ἄκουσα γὰρ προφέρει τ' ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Ἐνὰς ἀέρας μυστηρίου καὶ μυσταγωγίας μὲ συνεπῆρε. Τὸ βλέμμα τοῦ γέροντα στράφηκε πρὸς ἐμένα.

—Μίλησε, μοῦ εἶπε σιγανά, χωρὶς γὰρ διακόψει αὐτὸ πού ἔλεγε κατ' ἰδίαν.

Μίλησα. Ἄνοιξα ὁλότελα τὴν καρδιά μου, τὴν ἄφησα γὰρ χυθεῖ ἔξω, τὰ εἶπα ὅλα ὅσα μὲ θάραιναν... Εἶπα τὴν ἀγωνία μου, τὸ χάος πού ἔβλεπα στὴ ζωὴ μου καὶ στὴ ζωὴ τοῦ κόσμου. Τὰ εἶπα ὅλα, ἔτσι ὅπως μοῦ ἤρθανε, νευρικά, συγκεχυμένα, μὲ ὀδύνη.

Τὸ βλέμμα, ἡ ἀπόκριση καὶ τὸ φῶς

Κάποτε σταμάτησα. Ὁ γέροντας κοίταζε ἴσια μπροστά του καὶ ὁλοένα κουνοῦσε τὰ χεῖλια. Νὰ μὲ εἶχε τάχα ἀκούσει, γὰρ μὲ εἶχε καταλάβει; Περίμενα ἓνα νεῦμα του γιὰ γὰρ κρίνω τί ἔπρεπε γὰρ κάμω. Ὅμως αἰσθανόμουν μιὰ ξαλάφρωση, τὸ ἀδειασμα τῆς ψυχῆς μου μὲ εἶχε ὠφελήσει..

Γύρισε πάλι καὶ μὲ εἶδε. Αἰσθάνθηκα στὸ βλέμμα του μιὰ μεγάλη γλυκύτητα, μιὰν ἀπέραντη καλοσύνη πού μὲ ζέσταινε καὶ μὲ παρηγοροῦσε. Μὰ δὲν εἵτανε μόνο καλοσύνη. Μὲ κοίταζε σὰν κάποιος πού μὲ ἤξερε ἀπὸ τὰ πιὸ μικρά μου χρόνια, κάποιος πού εἶχε ὑπ' ὄψη του ὁλόκληρη τὴν ὥς τὴ μέρα ἐκείνη ζωὴ μου, ἀλλὰ καὶ τὰ τωρινὰ προβλήματα της, τὶς δυνατότητές της, τὸ δρόμο πού ἀνοιγότανε μπροστά της. Εἵταν ἡ καλοσύνη τοῦ πατέρα πού ἀγαπᾷ τὸ παιδί του καὶ τὸ γνωρίζει καλὰ καὶ μαγεύει τὰ ὀριά του καὶ τὰ μελλούμενά του καὶ τὸ ἀφήνει γὰρ λέει, χωρὶς γὰρ τὸ διακόψει καὶ γὰρ τοῦ ἐγκαντιωθεῖ, γιὰτὶ τὸ καταλαβαίνει καλύτερα ἀπ' ὅ,τι ἐκεῖνο καταλαβαίνει τὸν ἑαυτό του.



Ο παπα - Τύχων.
Ἀπὸ τὸ ἐξώφυλλο τοῦ βιβλίου τοῦ Ἱερομονάχου Ἀγαθαγγέλου.

—Παίρνω απάνω μου τὰ λάθη σου, εἶπε, σὰν γὰρ ἔτανε δικὰ μου. Μετανοῶ καὶ προσεύχομαι γιὰ σένα.

Ξανάρχισε, λίγη ὥρα, γὰρ κουνᾷ τὰ χεῖλια, σιωπηλά. Κρατοῦσα τὴν ἀναπνοή μου.

—Πήγαινε τὸ δρόμο σου, συνέχισε. Ὁ Κύριος σὲ δοκιμάζει. Ἀργότερα, μπορεῖ γὰρ ξανάρθεις ἐδῶ, μοναχός σου.

Σώπασε πάλι. Ἄραγε πόσην ὥρα; Στὸ τέλος, πρόφερε μιὰν ἀκόμα φράση πού, ὅσο παρνοῦν τὰ χρόνια, μοῦ ἐντυπώνεται βαθύτερα καὶ κρατᾷ τὸ πνεῦμα μου σὲ ἐγρήγορση καὶ ἀναμονή.

—Ὅταν θὰ εἶσαι ἄξιος, εἶπε, θὰ λάβεις ἐντολή.

Ἐξαφνα, εἶχα μιὰ παράξενη ἐντύπωση πού δὲν θὰ μπορούσα τότε γὰρ τὴν ἐξηγήσω —καὶ πού δὲν ξέρω καὶ σήμερα ἂν εἶταν ἐντύπωση μιᾶς στιγμῆς ἢ κάτι πού βάσταξε ὥρα— ὅτι ἡ διάφανη μορφή τοῦ σ τ ἄ ρ ε τ ς εἶχε γίνει ὁλόφωτη, σὰν γὰρ τὴν ἔφεγγε μιὰ λάμψη πού νόμισα πὼς ἔβγαινε ἀπὸ μέσα της. Εἶταν ἓνα φῶς ἀπερίγραπτο, σὰ γὰρ μὴν εἶταν τοῦ κόσμου τούτου. Ἀκτινοβολοῦσε τόσο ἐντονα ὥστε εἶτανε σὰν γὰρ ἔσβηνε ὁλόγυρα τὸ καθετί. Δὲν ἔδλεπα πιά παρὰ μόνο τὴ μορφή αὐτή, ἀνάλαφρη καὶ μετέωρη, πού θὰ ἔλεγες ὅτι εἶχε ἀποσπαστεῖ ἀπὸ τὴν πραγματικότητα τῆς ὕλης. Γονάτισα καὶ τοῦ φίλησα τὸ χέρι. Δὲν μὲ πρόσεχε πιά, ἀπορροφημένος ἀπὸ τὴν ἔκστασή του. Βγῆκα ἀθόρυβα καὶ κλείστηκα στὴν κάμαρά μου. Μὲ κατεῖχε ὁλόψυχα ἓνα αἶσθημα ὑπέρτατης εὐδαιμονίας πού δὲν εἶχα ζήσει, ὡς τότε, ποτέ. Οὔτε ἤξερα οὔτε εἶχα τὴν ἱκανότητα γὰρ σκεφτῶ τί γὰρ εἶταν ἄραγε αὐτὸ πού ἐνιωθα καὶ πὼς μοῦ εἶτανε δυνατό, στίς δραματικές ἐκείνες περιστάσεις, γὰρ αἰσθάνομαι τόσο εὐτυχισμένος. Οὔτε κὰν ποῦ θρискόμουν οὔτε ποῦ πηγαινα μπορούσα πιά γὰρ κρίνω. Συνέπαιρνε τὴν καρ-

διά μου κάτι τὸ ἄπειρο, τὸ αἰώνιο, ποὺ μὲ πλημμύριζε γλυκύτητα καὶ ἀγάπη. Ὅλες μου οἱ ἀγωνίες εἶχαν καταλαγιάσει μέσα μου καὶ δὲν αἰσθανόμουν τίποτα ἄλλο παρὰ αὐτὴν τὴν προσέγγιση μὲ τὴν αἰωνιότητα καὶ τὸ ξεχείλισμα, στὴν ψυχὴ μου, τῆς ἀγάπης. Πολὺ ἀργά, μὲ πῆρε ἕνας ὕπνος ἐλαφρὸς καὶ κομμένος καί, κάθε φορὰ ποὺ ξυπνοῦσα στριφογυρίζοντας στὸ σκληρό μου κρεβάτι, μὲ γέμιζε πάλι τὸ ἴδιο αἶσθημα εὐτυχίας ποὺ μοῦ φαινότανε σὰν νὰ καταύγαζε ὅλη τὴν πλάση.

Τὴν ἄλλη μέρα, μίλησα γιὰ τὰ γεγονότα αὐτὰ στὸν πατέρα Θεοφάνη. Δὲν ἔδειξε καμιὰν ἐκπληξη οὔτε ἰδιαίτερη περιέργεια. Εἵτανε γι' αὐτὸν πράγματα γνωστά, κοινά, πολυδοκιμασμένα.

—“Αν εἶδες τὸ φῶς τοῦ Πνεύματος νὰ ἀστράφτει στὸ πρόσωπό του, εἶπε, αὐτὸ σημαίνει πὼς τὸ ἔχεις κι ἐσὺ μέσα σου. Μὰ πρέπει νὰ δοκιμαστεῖς γιὰ νὰ τὸ ὁρεῖς. Νὰ δοκιμαστεῖς ἀκόμα πολὺ.

Μάκρυνε στὸ περιθώρι, μὲ τὸ ἀργό, κουρασμένο του ὄμμα, ἀλλά, σὲ λίγο, στάθηκε κάτω ἀπὸ μιὰ γέρικη ἐλιά, στράφηκε πάλι πρὸς ἐμένα καὶ μοῦ ἔγνεψε, μὲ τὸ χέρι, νὰ τὸν πλησιάσω.

—«Πάντοτε χαίρετε» εἶπε, «ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε... Τὸ Πνεῦμα μὴ σθένυτε... Ἡ Χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν...» (Β' Θεσσαλονικεῖς ε' 16-28).

* Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ βιβλίο του: Ἀ σ θ ε ν ε ῖ ς κ α ι Ὁ δ ο ι π ὅ ρ ο ι, Ἀθῆναι, Ἐκδ. τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας», 1979, σ. 193 - 198. Βλ. εἰσαγωγικὰ σχόλια στὶς σ. 74 - 75 τοῦ παρόντος τόμου.